

20 / Reportage

Den kallas ibland för världens vackraste resa – den sex dygn långa turen efter Norges sköna och dramatiska kust. Sändaren steg ombord på Hurtigrutten.

*text och foto där inget annat anges: ANDERS MELLBOURN
foto detta uppslag: AXEL M. MOSLER DORTMUND*

Politik och historik där Midnatsol glider fram

De norska fjordarna räknas till världens främsta turistattraktioner. Här passerar Midnatsol genom Geirangerfjorden.

FOTO: TORSTEIN OMDAL

➔ Politik och historik där Midnatsol glider fram

Visst är det naturen, det väldiga mötet mellan berg och hav, som lockar med hurtigrutten. Men den ger också ett möte med en utkant som samtidigt är framsida.

Sex dygn tar båt färden från Kirkenes i nordöstraste Norge till Bergen i sydväst, eller tvärtom om man väljer att åka från syd till norr. Under de första två dyggen befinner vi oss långt ovanför Sveriges nordgräns och den ödemark som är det allra nordligaste Sverige. Efter tre dagar har vi kommit i höjd med Kiruna. Då har vi passerat universitetsstaden Tromsø, viktiga hamnar för världens lax- och torskfiske och raffinaderianläggningar för gas- och oljeutvinningen.

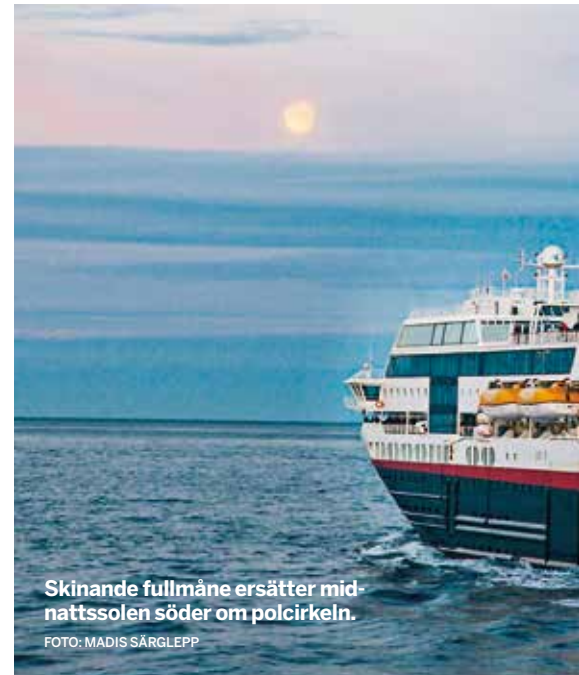
Nordnorge och kustlandet är centrala för det norska samhället. Oljepriserna må ha fallit och den norska kronan är inte längre mycket mer värd än den svenska, vilket turisten tackar för. Men det är fortfarande byggboom i städer och byar längs ishavskusten. Också här trängs nya bostadshus med glasfasader och balkonger vid kajkanterna. Här finns nybyggda kulturhus i världens nordligaste stad Hammerfest och småstäderna på Västervålen norr om Lofoten. Det gamla fiskeracentrum Svolvær på Lofoten har också fått sina bostadsrätter i glas i ham-

nen med gourmetrestauranter i gatuplanet.

Naturresurserna, fisken och oljan, förklarar förstas aktiviteten. Norsk regionalpolitik, där tesen att hela landet ska leva fortfarande gäller, får vi inte heller glömma. Men grundförutsättningen är Golfströmmen, det märkliga flöde av varmt vatten i världshavet som når ända fram till polartrakterna norr om Skandinavien. Den ger isfria hamnar i Nordnorge, medan isbrytarna kämpar sig fram längs Sveriges nordkust i Bottenviken hundratals kilometer söder därom. Och i maj står vårgroönkan på Västervålen, i midnattssol och långt norr om polcirkeln, inte efter den i Stockholm. Gräset är frodigt grönt nedanför de fortfarande snöklädda bergen.

DE VÄLDIGA fjordarna långt in i landet och fjällkedjorna i väster och söder är måhända de mest sevärda av alla fantastiska naturvyer i Norge. I marknadsföringen kallas hurtigrutten världens vackraste båtresa och en av hela turistvärldens tio toppattraktioner. Och förväntningarna kommer inte på skam för alla oss pensionärer – jo, det måste erkännas, detta är huvudsakligen ett nöje för 55+ – som under en vecka trängs i salonger och på däck med enstaka, mer

Ovan till höger: I Trollfjorden vänder kapten på en femöring till fotografierande resenärers hänförelse.

Skinande fullmåne ersätter midnattssolen söder om polcirkeln.

FOTO: MADIS SÄRGLEPP

målbestämda norska lokalresenärer.

En del av de centrala fjordarna kan vi se under hurtigruttfärden. Infarten till Ålesund vid midnatt, om man kommer norrifrån, i vårnattskymning och månljus, är magisk, där den först vita staden växer fram vid mynningen till Storfjorden med höga fjäll i bakgrunden. Under sommarsäsongen går båtarna också längre in från Ålesund till det mest kända fjordavsnittet av alla vid Geiranger.

MEN DET alldeles särskilda med hurtigrutten är dygnet längst i norr, där båtarna navigerar genom en trång skärgård av fjällöar med dramatiska branter och snöhöljda toppar som i bästa stunder (vi hade dem under vår resa i maj i år) gnistrar i solen. Västervålen har också i Trollfjorden sin egen minivariant av Geiranger. Båten tränger sina 136 meter i längd och 22 meter i bredd in i en kort fjordblindtarm, slickar de branta bergväggarna på bägge sidor och svänger tillbaka runt på en femöring. Litet av manöveruppvisning blir det förstås. Men det går att leva med.

Den norska kustens läge som framsida bär också sina minnen av civilisationens mörka baksidor. Första anhalt på hurtigruttfärden några timmar norrut från Kirkenes

Soligt med kyligt i Öksfjord mellan Hammerfest och Tromsø.

är Vardö, ett vindpinat fiskeläge vid ishavet allra längst österut i Norge. Hit nådde 1600-talets europeiska häxprocesser. 111 kvinnor och 24 män åtalades. 91 avrättades. Ingen annanstans i Norge brändes så många häxor.

TILL DETTA fruktansvärda förintelseminne finns sedan ett par år ett skakande monument, uppfört utanför bebyggelsen längs en slänt ned mot fjorden. Det är skapat av den uppmärksammade fransk-amerikanska skulptören Louise Bourgeois (som i våras hade en stor utställning på Moderna Museet i Stockholm). Vi går förbi minnestavlor med naken glödlampa och namn och livshistoria för varje enskilt häxprocessoffer genom en långsmal mörk trähall som till sin form minner både om ett strandat vikingaskepp, valfiskens buk hos Jona och traktens torkställningar för klippfisk. I en kvadratisk byggnad bredvid brinner det oupphörligt i en sliten trästol.

En senare civilisationskatastrof är slutet på andra världskriget då städer och byar i Finnmark brändes av besegrade tyska trupper som trängdes tillbaka från Finland och Nordnorge. Mängden minnestavlor och museer om denna svåra tid motsvarar vad

man möter i småstäderna vid världskrigens fronter i det kontinentala Europa. En svensk tvingas ytterst konkret fundera över vart och varifrån permittenttrafiken genom Sverige egentligen gick.

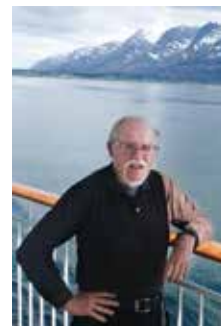
Att så mycket är nytt i Hammerfest har alltså sin första förklaring i att staden nästan helt förstördes senhösten 1944. Kirkenes vid ryska gränsen bombades vid samma tid till utplåning av Sovjetunionen under framryckningen mot de nazityska ockupanterna.

Dit har inte heller tillväxten riktigt nått. En dyster kallakrigsstämning präglar Kirkenes. Ett sovjetiskt segermonument står på stadsberget, gatuskyltarna är både på norska och ryska. Vid hotellet står en minibus från Petsamo eller Murmansk med motorn på och kedjörande chaufförer i samspråk. Här är ishavet och de litet lägre, runda kustbergen hotfullt svarta. Vi är nära den sibiriska tundran. Stämningarna från vårens ryska storfilm *Leviatan* gör sig påminda.

Men i hamnen väntar MS Midnatsol i ishavsbåst och lovar en knapp vecka med hav, fjordar, fjäll och förhoppningsvis sol.

Ovan till vänster: I Svolvær på Lofoten hann regnet ifatt ett fortfarande entusiastiskt resesällskap.

Ovan: Häxbränningarnas eld brinner fortfarande i det skakande nya minnesmonumentet över häxprocesserna i Vardö.

ANDERS MELLBOURN
text och foto där inget annat anges

fakta

Hurtigruten

Sommaren 1893 inledde sjökaptanen Richard With daglig kusttrafik med båt mellan Trondheim och Hammerfest. Sedan 1936 går båtarna mellan Bergen och Kirkenes, med dagliga avgångar i vardera riktningen året runt.

Hurtigruten är en del av Norges transportsystem och står för kommunikation av människor och gods. Rutten anlöper 34 hamnar. Det går att åka hela vägen eller bara någon enstaka etapp på ett par timmar. Hurtigruten är i dag ett varumärke för ett rederi med 13 fartyg av olika storlek.

Utöver nyttotrafiken har Hurtigruten blivit en turistattraktion. De största båtarna är små kryssningsfartyg, som Finlandsbåtarna var för 20–30 år sedan. De erbjuder alla bekvämligheter med bastu, gym och plats att springa båten runt på promenaddäck. Det ordnas också en mängd dagliga utflykter under färden, där utflyktsbussar hinner ifatt båten några hamnar fram i tidtabellen.

Men oftast hinner man att se lika mycket genom att ta en promenad under uppehållet på en eller ett par timmar i större hamnar.

Sommarmånaderna

är högsäsong. Kännare rekommenderar september och oktober då höstfärgerna är som finast och brittsommaren kan vara riktigt varm också långt i norr. Sol hela veckan lovar ingen i dessa trakter där lågtrycken västerifrån bestämmer väderbilden. Sändarens rapportör åkte sista veckan i maj och fick midnattssol, vårgrönka, solgnistrande snö och bara några få halvdagar regn.

Det gäller också att välja att åka från norr eller från söder. Turen norrifrån går igenom de vackraste nordliga avsnitten på dagtid, medan sevärigheterna i söder ses bättre av den som åker söderifrån. När det är sommarsol kan det mesta ses när som helst på dygnet.

En resa med Hurtigruten behöver inte bli dyr med tanke på vad man får. Den som beställer långt i förväg kan bli bjuden på anslutningsflyg till och från både Bergen och Kirkenes och få hel-pension i dubbelhytt under 6 dygn för ca 12 000 kronor. Ett tips för att hålla nere kostnaden är att välja enkel insideshytt utan fönster. De stora båtarna har ett överflöd av utsikts- och rekreationsutrymmen. Hytt behövs bara för att sova.

